

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

TE2024-uudistuksella tavoitellaan merkittäviä työllisyysvaikutuksia sekä joustavia ja asiakaslähtöisiä lähi-palveluita kuntiin. Uudistuksessa olisi kuitenkin huomioitava, että julkisen työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisvastuun tulee olla jokaisella kunnalla. Samanaikaisesti yhteistyötä tulee tiivistää niin kuntien kuin muiden toimijoiden kesken mukaan lukien hyvinvointialueet. Rahoitus ja järjestämisvastuu tulee olla samalla taholla, lisäksi on varmistettava rahoituksen oikeasuhteisuus ja resurssoinnin riittävyys. Näin varmistetaan joustavat ja asiakaslähtöiset palvelut sekä turvataan jokaisen kunnan mahdollisuudet edistää työllisyyttä ja elinvoimaa.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Jotta uudistus saavuttaa sille asetetut tavoitteet, tulisi tehtävien resurssoinnin ja rahoituksen olla oikea-suhteista ja siirrettävien tehtäväkokonaisuuksien asiakaslähtöisiä ja selkeitä palvelukokonaisuuksia. Ta-voitteenasettelussa olisi huomioitava myös vaikeammin työllistettävät heidän työllistymisensä edistämisen.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta*:

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys*:

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaannolaissa)**
- **palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys**

Virtain kaupunki yhtyy Kuntaliiton näkemykseen, että esitetty malli järjestämisvastuusta kaventaa kun-tien toimintamahdollisuuksia. Esityksen mukaan tehtävää ollaan tosiasiallisesti siirtämässä suurelta osin kuntien sijasta yhteistoiminta-alueille, joka ei vastaa kuntien uudistukselle asettamia toiveita ja odotuksia mm. lähipalveluiden toteutuminen. Julkisen vallan päätökset tulisi aina tehdä mahdollisimman lähellä ihmisiä. Järjestämisvastuun ollessa yksittäisillä kunnilla mahdollistuu aidosti koko kunnan ekosysteemin hyödyntäminen työllistymisen edistämässä ja kotoutumisessa (koulutus - työllisyys - elinkeinot - kolmas sektori ja hankkeet). Isoilla työllisyysalueilla yhdellä järjestäjätaholla se mahdollistuu oikeastaan vain jär-jestäjälle. Lisäksi kunnan vapaaehtoisesti työllisyyteen resursoimat panostukset saattavat määritellyn järjestämisvastuun myötä vähentyä, jolloin työllisyysasteen nostamiseen liittyvät tavoitteet ovat vaike-ammatt saavuttaa.

Näin ollen uudistuksen keskeisestä tavoitteesta, eli tehtävän siirtämisestä valtiolta kuntien hoidettavaksi on pidettävä kiinni. Nyt on hyvä mahdollisuus uudistaa toimintatapoja kohti vaikuttavampaa työvoima- ja yrityspalvelumallia, jonka keskeisenä edellytyksenä on, että järjestämisvastuu on jokaisella kunnalla. Järjestämisvastuun ja rahojen tulisi olla samoissa käsissä. Vaatimus yhdenvertaisista palveluista ohjaa kunnat hakeutumaan yhteistyöhön niiden palveluiden kohdalla (hankinnat, maahanmuuttajien palvelut yms.), joissa tarvitaan kuntien välistä yhteistyötä. Kunta yksinään ei pysty laajoja hankintoja toteutta-maan, mutta kuntien on mahdollista yhteisesti sopimalla toteuttamaan laajat hankinnat yhteistyössä.

Järjestämisvastuun lähtökohtana tulisi olla mahdollisuus hyödyntää työllisyyden hoitamisessa kuntien vastuulla jo nykyisin olevien tehtävien tuomaa lisäarvoa. Esimerkiksi koulutuksen yhteys työvoimapalve-luihin jää ehdotuksessa käytännössä vaille merkitystä. Järjestämisvastuu tulisi olla jokaisella kunnalla ja kunnat voisivat keskenään sopia kuntalain mukaisesti siitä, kuinka ne tehtävän järjestävät.

Työllisyysalueen kunnat voivat keskenään sopia työnjaosta palvelujen tuottamiseksi. Tämä mahdollistaa jossain määrin kuntien potentiaalin hyödyntämistä, mutta ei poista ehdotuksen keskeisimpiä ongelmia.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

Palkkatuki

Virtain kaupunki yhtyy Kuntaliiton näkemykseen nykyisen kuntien palkkatukityöllistämisen kaltaisen työllistämismuodon statuksen lisäämisestä lainsäädäntöön. Tämä olisi perusteltua myös siksi, että kunnat voivat osoittaa tarjoavansa palvelua heikossa työmarkkina-asemassa oleville täyttäen tällä lain vaatimuksia palveluiden yhdenvertaisuudesta. Tämän kuntiin työllistämisen statuksen tulisi mahdollistaa nykyisen järjestelmän kaltaisen varsinaisen palkkatuen myöntämisen mahdollisuuden jatkopolkuna esimerkiksi työllistettäessä henkilöä yksityiselle työnantajalle. Tämä vahvistaisi henkilöiden kiinnittymistä avoimille työmarkkinoille.

Työnhakijan työllistymissuunnitelmaan voidaan hänen työ- ja toimintakykynsä huomioon ottaen kirjata ainoaksi toimenpiteeksi, että henkilö hakeutuu sosiaali- ja terveystieteiden piiriin, tämän kohderyhmän työttömyysetuuden rahoitusvastuu tulisi siirtää kokonaan hyvinvointialueille, jotka ko. palvelun tuottaa. Jos asiakas ei pysty ottamaan vastaan työtä tai työllistymistä edistäviä palveluja, hänet tulisi ohjata muiden etuuksien piiriin, viimesijaisesti toimeentulotuelle. Työttömien työllistymisen tukemiseksi etuisuus-, kannuste- ja kustannusjärjestelmää tulisi kehittää kokonaisuutena eri ministeriöiden kesken, ja määrittää kannusteet sille taholle, jolla on työkalut tarpeisiin vastaamiseksi.

Hyvinvointialueilla tulisi olla kannusteet monialaista tukea tarvitsevien asiakkaiden riittävien palvelujen järjestämiseksi ja näin ollen hyvinvointialueiden tulisi olla osavastuussa pitkään työttöminä olleiden työttömyysturvaan liittyvistä kustannuksista. Hyvinvointialue voisi maksaa osan työttömyysturvan perus-osasta yhteisten asiakkaiden osalta, jolloin kunnan maksuosuus vastaavasti

laskisi. Mikäli henkilön työllis-tymissuunnitelmaan voidaan kirjata ainoaksi toimenpiteeksi se, että henkilö hakeutuu sosiaali- ja ter-veyspalveluiden piiriin, tulisi tämän kohderyhmän työttömyysetuuden rahoitusvastuu siirtää hyvinvointi-alueelle.

Lakiluonnoksen 2 §:ssä esitetyn Työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteistoimintamallin toimijoiksi tulisi tunnistaa ne toimijat, joita henkilön palvelutarve edellyttää. Virtain kaupunki näkee tärkeänä, että pykälään tulisi osapuoliksi lisätä työllisyysviranomaisen, hyvinvointialueen ja Kelan lisäksi myös kunnat, joiden rooli on monien asiakkaiden palvelutarpeissa keskeinen. Kuntien rooli tulisi huomioida myös muis-sa luonnoksen yhteistoimintaa koskevissa pykälissä. Virtain kaupunki näkee lisäksi tärkeänä, että kunnilla on jatkossa mahdollisuus vaikuttaa erityisesti oman kunnan nuorten osaamisen kehittämiseen liittyvien koulutuspalveluiden järjestämiseen, hankintaan ja palveluohjaukseen.

On kannatettavaa, että esityksen 3§:n mukaisesti asiakkaalla ei ole enää aikarajaa TYP-palveluun pääsyssä, vaan palveluun pääsy perustuu asiakkaan palvelutarpeeseen. Näin asiakkaalla on mahdollisuus päästä palveluun varhaisemmassa vaiheessa.

Esityksessä ei säädetä yhteistyösopimuksen tekemistä. On tärkeää, että monialaisesta tuesta tehdään kirjallinen sopimus, jossa sovitaan tarkkaan mm. yhteistoiminnan resurssoinnista ja kustannusten jaosta. Lain viittaus riittävään resurssointiin ei turvaa sitä, että yhteistoimintaan varattaisiin riittävät toimintaresurssit.

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämiselvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)
- kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli**
- **eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta**
- **ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta**
- **edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset**

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

Laki palkkaturvalain muuttamisesta;

Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki merityösopimuslain muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

-

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

-

Kankaanpää Minna
Virtain kaupunki